

حسابداری پیمانکاری چیست؟

در تمام دنیا انجام عملیات عمرانی پیچیده، بزرگ و طولانی مدت که نیاز به تخصص و دانش ویژه‌ای برای انجام و به ثمر رسیدن دارد، توسط مزایده‌های دولتی به شرکت‌های متقاضی این امر واگذار می‌شود. در طی این واگذاری شرکت پذیرنده با سفارش دهنده‌ی پروژه که در اغلب کشورها دولت است قرارداد پیمانکاری امضا می‌کنند و در طی آن طرفین ملزم به رعایت مفاد قرارداد و پای بندی به عهد خود برای انجام پروژه و در نهایت تصفیه حساب می‌شوند. در اینجا اهمیت حسابداری پیمانکاری مشخص می‌شود.

این مقاله قصد دارد با معرفی موضوع حسابداری پیمانکاری، شرکت‌ها را در زمینه‌ی بخشی از زیربوم‌های محاسبات و انجام امور مالی مربوط به قراردادهای پیمانکاری قرار دهد.

حسابداری پیمانکاری چیست؟

همان‌طور که در ابتدای مقاله اشاره شد، دولت برای انجام پروژه‌های بزرگی چون راه‌سازی، جاده‌کشی، آسفالت‌ریزی، کشتی‌سازی، برج‌سازی، ساخت اسکله، سدسازی، پست‌های برق فشارقوی و انتقال نیرو، هواپیماسازی و حتی ساخت فیلم‌های سفارشی با شرکت‌های متخصص و متقاضی این امر قرارداد پیمانکاری می‌بندد که در طی آن شرکت عامل موظف می‌شود با دریافت مبلغ معینی از کارفرمای پروژه یا سفارش‌دهنده در طی مدت‌زمان مشخصی عملیات عمرانی خاصی را آغاز و به انجام برساند. انجام تمام امور مالی این پروژه که زیربوم‌های بسیاری دارد موضوع اصلی حسابداری پیمانکاری است.

حسابداری قراردادهای پیمانکاری

حسابداری پیمانکاری یکی از مهم‌ترین بخش‌های اجرای یک قرارداد پیمانکاری است. چراکه انجام محاسبات دقیق در آن می‌تواند سود و زیان شرکت پیمانکار را در انتهای انجام یک پروژه تعیین کند. اگر حوزه‌ی کاری یک شرکت اخذ پروژه‌های مختلف عمرانی و انجام آن‌ها به صورت پیمانکاری باشد، لازم است اسناد و مدارک هر پروژه با ریز جزئیات آن‌ها برای مراجعات بعدی، سازمان‌یافته و مرتب نگهداری و بایگانی شود.

مهم‌ترین موضوع در حسابداری پیمانکاری محاسبه‌ی دقیق مخارج شده برای انجام پروژه و درآمد حاصل از آن است. این محاسبات است که می‌تواند تعیین کند پروژه برای شرکت پیمانکار سودآور بوده است یا خیر.

موارد مهم در حسابداری پیمانکاری

برای آن‌که در پایان پروژه سود خالص حاصل از انجام پروژه تعیین شود حسابدار مجموعه موظف است این موارد را در انجام محاسبات خود در نظر بگیرد.

۱. اگر شرکت پیمانکار پیش از اخذ پروژه و قبل از مناقصه‌ی عمومی آن هزینه‌ای را برای کسب اطلاع از مناقصه، تحقیقات اولیه و برآورد هزینه پروژه یا دریافت ساده‌تر مناقصه صرف کرده است، این هزینه باید در محاسبات حسابداری پیمانکاری در نظر گرفته‌شده و از سود نهایی کسر شود.

۲. در حسابداری پیمانکاری تمام مخارج صرف شده در طی قرارداد باید محاسبه شود. این مخارج در سه دسته‌بندی کلی زیر قرار می‌گیرند:

- هزینه‌های مستقیم مانند: دستمزد کارگران، خرید لوازم و مصالح برای کار و استهلاک ماشین‌آلات و ابزار که همگی باید جزء جزء در محاسبات نهایی لحاظ شوند.

- هزینه‌های غیرمستقیم مانند: هزینه‌ی طراحی ماشین‌آلات خاص برای انجام هر بخش از پروژه یا هزینه‌ی کارگاه و تعمیرگاه مرکزی.

- هزینه‌های بی‌ارتباط مانند: هزینه‌ی استهلاک ماشین‌آلاتی که در طی پروژه به کار گرفته نشده‌اند یا هزینه‌ی تحقیق و توسعه که معمولاً به‌عنوان بخشی از انباشت پروژه در محاسبات نهایی می‌آیند.

۳. ضمانت‌نامه‌هایی که در طول انجام پروژه توسط کارفرما به پیمانکار داده می‌شوند نیز جزو مهم‌ترین اسناد پیمانکاری بوده و این‌ها نیز باید در دفاتر حسابداری ثبت و در نهایت برای محاسبات نهایی حسابداری پیمانکاری در نظر گرفته شوند.

روش‌های حسابداری پیمانکاری

برای حسابداری پیمانکاری دو روش کلی وجود دارد و شرکت‌ها بسته به شرایط پروژه از یکی از این دو روش استفاده می‌کنند.

- روش حسابداری پیمانکاری بر اساس درصد پیشرفت کار
- روش حسابداری پیمانکاری بعد از تکمیل پروژه

حسابداری پیمانکاری بر اساس درصد پیشرفت کار

اگر مجموعه‌ای از این روش برای محاسبات سود زیان خود استفاده کند به این معنی است که حسابداران موظف اند سود زیان انجام یک پروژه را به صورت مرحله ای و با پیشرفت کار در هر مرحله محاسبه کنند. در این روش سود ناخالص نهایی بر اساس پیش‌بینی هزینه‌هایی که پروژه در ادامه خواهد داشت محاسبه می‌شود.

البته حسابداری پیمانکاری بر اساس درصد پیشرفت کار بر این اساس استوار است که پیمانکار انجام پروژه را طبق قرار خود و سر وقت پیش می‌برد و از طرف دیگر کارفرما بر تمام تعهدات مالی خود که بر طبق آن قرار بوده است به نسبت درصد پیشرفت کار هزینه‌ی آن را به پیمانکار بپردازد پای بند است.

یکی از ایرادات وارد بر این روش از حسابداری پیمانکاری این است که چون موضوع پیش‌بینی هزینه‌های آتی یکی از ارکان محاسبه‌ی سود و زیان پیمانکار از انجام پروژه است، در صورت بروز تغییرات در قیمت‌ها یا رخ دادن رویدادهای پیش‌بینی نشده که ممکن است روند انجام پروژه را به تعویق بی‌اندازد، محاسبات نهایی کمی با اشکال و تغییر مواجه خواهد شد.

حسابداری پیمانکاری بعد از تکمیل پروژه

همان‌طور که از عنوان این روش از حسابداری پیدا است در این روش تمامی محاسبات سود و زیان بعد از تکمیل نهایی پروژه یا بعد از اتمام بخش اعظمی از آن انجام می‌شود. خوبی این روش در آن است که نیاز به پیش‌بینی هزینه‌های احتمالی وارد بر پروژه در آن دخیل نیست و همه‌ی محاسبات طبق اسناد موجود انجام می‌شود.

شاید اشکالی که به این روش وارد باشد این است که محاسبه‌ی یک جای سود خالص نهایی یک پروژه باعث وارد شدن بار مالیاتی زیادی بر شرکت پیمانکار می‌شود.